Jaaroverzicht Staatsbosbeheer en Natuur-en Recreatieschappen 2023

Een groot deel van de natuur- en recreatiegebieden in de provincie Zuid-Holland, in totaal circa 16.000 hectare is in beheer bij Staatsbosbeheer. De gebieden zijn eigendom van Staatsbosbeheer en van Recreatieschap Voorne-Putten, Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde, Groenalliantie Midden Holland e.o., Recreatieschap Rottemeren en Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland en van Staatsbosbeheer zelf. In dit jaaroverzicht leest u over ons werk in de gebieden in 2023.

Beeld: Aaldrik Pot

Ecologie

Kwaliteitsimpuls Vogelplas Starrevaart

De populaire plas Starrevaart heeft een grote opknapbeurt ondergaan. Dankzij een brede samenwerking is de vogelaarsplek in ere hersteld. De geliefde vogelspotplek bij Leidschendam werd eind vorige eeuw aangelegd als natuurcompensatieproject voor de aanleg van de A4 en groeide uit tot een waar vogelparadijs. Met bijzondere soorten als winter- en zomertaling, roerdomp en blauwborst. De laatste jaren ging de natuurkwaliteit achteruit. Door successie en afkalving slonken de rietkragen en zakte de slikplaat, waardoor het leefgebied van vele vogelsoorten in gevaar kwam. Dankzij de subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap kon Staatsbosbeheer samen met een gespecialiseerde aannemer en een breed team van collega's een plan opstellen en een ontwerp uitvoeren. Het eerste resultaat mag er alvast wezen. Er zijn zelfs al zee- en visarenden gezien!

Ringen buizerds Bentwoud

De buizerds zijn met hulp van Roofvogel Werkgroep Rijnland voor het eerst geringd zodat ze gemonitord kunnen worden. Doel is zicht te krijgen op het verspreidingsgebied en de reikwijdte van de buizerd.

Succesvolle aanpak essentaksterfte

Op Voorne Putten en IJsselmonde zijn in 2023 de werkzaamheden voor de bomenziekte Essentaksterfte succesvol uitgevoerd. In de Bernisse (Voorne Putten) en het Hoge Veld en Jan Gerritsepolder (IJsselmonde), zijn zieke en aangetaste bomen die een gevaar vormen voor recreanten verwijderd. Ook zijn er essen verwijderd uit bosvakken waar de toekomstbestendigheid van het bos in het geding kwam. Zo is er ruimte gekomen voor nieuwe bomen om te groeien, waarbij gekozen wordt voor een ruime diversiteit aan soorten. Dit zorgt ervoor dat de bosvakken in deze gebieden diverser, gezonder en robuuster zijn dan voor de werkzaamheden. Meer verschillende soorten bomen, van verschillende leeftijden is goed voor de natuur en ook fijner om in te recreëren.

Ruimte voor weidevogels in polder Lange Weide

De gebieden in polder Lange Weide in Reeuwijk zijn aantrekkelijk gemaakt voor weidevogels, met kruiden- en faunarijk grasland en plas-dras-plekken. De verwachting is dat de grutto, de watersnip en de kemphaan het gebied gaan betrekken. Het heringerichte gebied – aan de oostzijde van de Enkele Wiericke – is bij elkaar 44 hectare groot.

Er is hier en daar grond afgegraven om drassige gebiedjes (plas-dras) te laten ontstaan: daar vinden weidevogels een groot deel van hun voedsel. Op andere plekken biedt bloemrijk grasland beschutting en voedsel voor de kuikens (pullen). De oevers van een aantal sloten zijn flauwer gemaakt, wat ook weer extra voedsel voor de kuikens oplevert. Deze variatie aan natuur vormt een ideale broedplek voor weidevogels als de grutto, watersnip en kemphaan.

De weggegraven grond is elders in het natuurgebied gebruikt om dammen en peilscheidingen aan te brengen. Deze dammen waren nodig om in de afzonderlijke gebieden een ander peil in te kunnen stellen dan in de aangrenzende polder. In het voorjaar wordt in de natuurgebieden voortaan het regenwater langer vastgehouden, zodat er plas-dras ontstaat. Bijkomend voordeel van het hogere waterpeil is, dat de bodemdaling wordt beperkt. In 2019 is het waterpeilbesluit al aangepast om deze waterstanden te kunnen regelen.

Het hogere waterpeil heeft geen gevolgen voor de omliggende (agrarische) gebieden; daar verandert het waterpeil niet.

Essenprachtblindwants

In Midden-Delfland werd de zeer zeldzame essenprachtblindwants gespot door onze ecoloog. Bijzonder want naast Zuid-Limburg komt deze soort alleen voor in Zuid-Holland in het Abtswoudse bos. De essenprachtblindwants heeft een sterke relatie met de boom de gewone es en komt voor op de ondergroei onder de essen. De soort leeft o.a. van bladvlooien en rupsen van vlinders en is van midden mei tot begin juli actief in één generatie.

Bruine eikenpage in Boswachterij Noordwijk

Deze zeldzame vlindersoort komt in Zuid-Holland alleen in dit gebied voor. Om deze vlinder en vele andere soorten te helpen, zijn in de boswachterij op kleine schaal dennen verwijderd. Hierdoor krijgen loofbomen de kans om te groeien en ontstaat een gevarieerder bos. En zo ontstaat meer ruimte voor de groei van braam en liguster, belangrijke voedselplanten van deze bijzondere vlinder.

Boswerkzaamheden in het Bentwoud

In de zomer van 2023 heeft Staatsbosbeheer in de bosvakken in het zuidelijke deel van het hondenlosloopgebied Bentwoud-Noord omvangrijke boswerkzaamheden uitgevoerd. Zo is er nu meer ruimte in het nog jonge bos, zodat bomen zich goed kunnen ontwikkelen, met meer licht op de bosgrond voor een gevarieerde ondergroei in de bosvakken. De dunningspaden zorgen ervoor dat in de toekomst de bodem zo min mogelijk belast wordt. Greppels zorgen in de toekomst voor een verbeterde afwatering in de bosvakken, zodat deze in de winter niet meer vol blijven staan met water.

→

Bruine eikenpage

Essenprachtblindwants

Grutto

Beeld: Mark Kras

Sociaal-Maatschappelijk

Binnenwerk op dreef

In Noordwijk, IJsselmonde-Voorne Putten en Midden-Delfland werken sinds 2023 jaar drie Binnenwerkteams bestaande uit mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, mee in het beheer. Tot grote tevredenheid van alle betrokkenen. Het is een divers gezelschap van per team acht medewerkers dat iedere dag vanuit de werkschuur in Schipluiden, Noordwijk of Brielle de groengebieden van Staatsbosbeheer, CBG Midden-Delfland en Voorne Putten - IJsselmonde in trekt. Er wordt veel mooi werk verzet door de collega's van Binnenwerk.

Staatsbosbeheer heeft een maatschappelijke taak en arbeidsparticipatie is een belangrijke manier om daar invulling aan te geven. Er is zoveel werk in onze terreinen dat soms niet gefinancierd is. En Staatsbosbeheer, het CBG en Voorne Putten - IJsselmonde hebben ook echt wat te bieden: een groene, rustige omgeving waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zich uitstekend in kunnen ontwikkelen.

Speelnatuur in het Abtswoudse Bos bij Delft

Staatsbosbeheer wil graag meer natuurspeelplekken voor kinderen. Hoe mooi is het om te ravotten, struinen en te spelen én daarbij de liefde voor de natuur te ontdekken. In het Abtswoudse Bos bij Delft is het gelukt om met hulp van de gemeente Delft, de provincie Zuid-Holland en het Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland speelnatuur te realiseren. Met hulp van de omwonenden ook nog eens mooi landschappelijk ingepast en uitgewerkt tot een heuse speelroute met trekvlot. Daar worden we blij van.

Promen voert opnieuw hygiëne bestek uit voor Groenalliantie

Afgelopen jaar zijn de werkzaamheden voor het hygiëne bestek voor Groenalliantie opnieuw aanbesteed aan Promen voor de komende 3-5 jaar. Promen, een organisatie die zich inzet voor mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt, heeft veel ervaring met het schoon, heel en veilig houden van onze gebieden en is daarom een prettige samenwerkingspartner.

Sport en bewegen in het groen

Afgelopen jaar zijn er weer veel nieuwe voorzieningen gerealiseerd om sporten en bewegen in een groene omgeving te stimuleren voor verschillende doelgroepen in de gebieden van Groenalliantie. Er is een bootcampvoorziening geopend in het Krimpenerhout. De robuuste, uitdagende toestellen nodigen uit om te sporten in de buitenlucht. Een groep van personal trainers – die veel trainen in het gebied – heeft meegedacht met het ontwerp. In het Gouwebos bij Waddinxveen is een 1700 m lange hindernisbaan aangelegd van 12 hindernissen. De route is met verschillende belanghebbenden uit de omgeving ontworpen. Beide voorzieningen zijn ook toegankelijk voor mensen met mobiliteitsproblemen.

Specifiek voor deze doelgroep zijn er op diverse plekken groen-voor-iedereen-routes aangelegd. Dit zijn korte rondjes van 1-2 kilometer voor mensen die slecht ter been zijn. Samen met Kenniscentrum Groen & Handicap is gekeken naar kleine knelpunten zoals verhardingen tussen bankjes, het afvlakken van hellingen bij bruggen of het verharden van stukken pad om de route goed begaanbaar en toegankelijk te maken. Al deze voorzieningen zijn mede gefinancierd en tot stand gekomen vanuit het subsidieprogramma "Gezonde en beweegvriendelijke leefomgeving" van de Provincie Zuid-Holland.

Ook aan een hele jonge doelgroep is gedacht. Bij het wandelen van de nieuw aangelegde kabouterroute in Lansingh Zuid komen jonge kinderen spelenderwijs in contact met de natuur.

Economie

Statenleden op bezoek

In november bracht een breed politiek palet van Statenleden van de Provincie Zuid-Holland - lid van de commissie Ruimte & Milieu en/of Landelijk gebied - een werkbezoek aan de natuur- en recreatieschappen en aan natuurgebieden van Staatsbosbeheer. De provincie is na jaren partner geweest te zijn in 2018 (financieel) uitgetreden (met een overeenkomst tot 2026), maar wil wel graag een commitment houden naar de schappen. De waarde van goed onderhouden recreatiegebieden laat zich steeds meer zien. De Statenleden hebben een goed beeld gekregen van wat de schappen betekenen voor de gezondheid, recreatiebehoefte en de bescherming van kwetsbare natuurgebieden door meer spreiding van bezoekers. De nadrukkelijke oproep en het belang om structureel te blijven investeren in deze gebieden is gehoord.

Naast het bezoek aan schapsgebieden brachten de nieuwe Statenleden een werkbezoek aan Noordwijk. Het bezoek was georganiseerd door Staatsbosbeheer samen met Natuurmonumenten en Het Zuid-Hollands Landschap.

Nieuw pachtproces

Staatsbosbeheer en de natuur- en recreatieschappen zijn overgegaan op een nieuw pachtproces door het Didam-arrest. Met het Didam-arrest zijn Staatsbosbeheer en de natuur en recreatieschappen overgegaan op een nieuw pachtproces. Dat bepaalt dat een overheids-organisatie bij het aangaan van privaatrechtelijke overeenkomsten, alle (potentiële) gegadigden een gelijke kans moet bieden. Alle pachters hebben een brief ontvangen waarin zij zijn geïnformeerd over de werkwijze bij het vernieuwen van de huur- en pachtovereenkomsten voor agrarisch gebruik.

Hindernisbaan Gouwebos

Boswerkzaamheden Bentwoud

Bezoek statenleden Noordwijk

Samenwerkingsovereenkomst

Staatsbosbeheer en het Recreatieschap Rottemeren ondertekenden een samenwerkingsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Het bestuur van het recreatieschap is erg tevreden over de geleverde kwaliteit van de dienstverlening door Staatsbosbeheer en noemt in de evaluatie onze kundige en gedreven medewerkers. Staatsbosbeheer is verheugd dat nu de continuïteit van de dienstverlening wordt gegarandeerd en langjarig geïnvesteerd kan worden in gebieden en menskracht.

Cultureel-Maatschappelijk

Plantdag geboortebos Waalbos

Tijdens de derde plantdag in het Waalbos zijn er voor circa dertig kinderen enkele honderden bomen en struiken de grond in gegaan. De opzet van het geboortebos Waalbos is anders dan we traditioneel gewend zijn. Elk kind krijgt bij dit bos meerdere bomen en struiken om te planten samen met hun familie. Alle bomen zijn voor iedereen, wat bijdraagt in het verhaal dat we samen bouwen aan een groenere wereld, en dat de boom niet van één iemand is, maar dat we er samen verantwoordelijk voor zijn en er samen van mogen genieten. Ook is de plantstructuur en gelaagdheid van het geboortebos veel meer gericht op de structuur van een bos zoals deze van nature voorkomt.

Rangerdag

Echte rangers werden het, de meer dan 300 kinderen die op 19 augustus afkwamen op de Rangerdag van het Nationaal Park Hollandse Duinen. Bladeren van bomen en waterdiertjes herkenden zij feilloos na een dag in de leer bij de volwassen rangers van het nationaal park en ook vogels tellen ging de kinderen steeds beter af. De inspanning werd beloond met een echt Rangerdiploma. Staatsbosbeheer en Dunea gaan door met het gezamenlijk organiseren van dit mooie evenement: zet zaterdag 24 augustus 2024 alvast in de agenda!

Valckesteijnse voedselbos

In het Valckesteijnse bos zijn in de afgelopen jaren veel boswerkzaamheden geweest in het kader van essentaksterfte, maar ook achterstallig onderhoud. Een van de bosvakken waar vrij veel open ruimte is ontstaan vanuit de aanpak van de essentaksterfte leende zich uitermate voor de ontwikkeling en inrichting van een voedselbos. Dit specifieke voedselbos is uitzonderlijk, omdat deze zich bevindt in een reeds bestaand bos ecosysteem, in plaats van een ontwikkeling op een lege akker of grasveld.

Het Valckensteynse voedselbos is een cofinanciering van Staatsbos-beheer en andere partijen zoals de Provincie Zuid-Holland, Rotterdam de boer op en Shell. Een belangrijke component van de ontwikkeling van dit voedselbos is de maatschappelijke en educatieve bijdrage aan de samenleving. Het bos is geen productiebos met een zo hoog mogelijke opbrengst, maar juist een bos wat mensen verbindt met natuur, met de voedselketen, met elkaar. Om die reden is de ontwikkeling, ontwerp en het beheer van het voedselbos overgedragen aan een stichting die het voedselbos heeft omarmd. Stichting Valckesteynse voedselbos.

De betrokken vrijwilligers van de stichting hebben onder begeleiding van een professional en Staatsbosbeheer, zelf nagedacht over het ontwerp van het bos, de soorten planten, struiken en kruiden, het toekomstige beheer. Maar ook educatie en excursies in het bos worden door de Stichting georganiseerd, waarvoor ze door Staatsbosbeheer worden ondersteund met kennis, materialen en financiering.

In 2023 is het volledige ontwerp van het voedselbos gemaakt, is het terrein voorbereid en zijn ook de eerste planten de bodem in gegaan. De stichting is officieel ingeschreven bij de notaris en de samenwerkingsovereenkomst met Staatsbosbeheer is ondertekend. De komende jaren mogen de vruchten geplukt worden van deze goede basis.